

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

**НЕРУБАЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС
«ШКОЛА-ГІМНАЗІЯ»**

**МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В
СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Одеса – 2022

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою
Державного закладу
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
Протокол № 9 від 25 лютого 2022 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського» Олексій Анатолійович Листопад

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Одеського
національного університету імені І.І. Мечникова Ірина Петрівна Анненкова

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник
наукових праць / редкол. О. Я. Чебикін та ін. Одеса: Університет
Ушинського, 2022. 190 с.

© Кафедра педагогіки
Університету Ушинського, 2022
© ЗЗСО І-ІІІ ступенів Нерубайський НВК «школа-гімназія»
Нерубайської сільської ради, 2022

Література.

1. Жук О.Л. Педагогічні технології в сучасній теорії і практиці освіти: навч. посібник. Київ: Зодіак-ЕКО, 2000. 300 с.
2. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник. Київ: Видавництво А.С.К., 2004.192 с.
3. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. №5-6. С.7–10.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Заг. ред. Г.Михайло; упоряд.: Л.Гриневич, О.Елькін, С.Калашнікова та ін.. Міністерство освіти і науки України. Київ. 2016. 40 с.

РОЗВИТОК ОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА НАСКРІЗНИХ ВМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ ПЛОТНИХ 5-Х КЛАСІВ НУШ

Т.В.Прокопенко,
практичний психолог,
ЗЗСО І-ІІІ ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»
Нерубайської сільської ради
Біляївського району Одеської області

«Головним скарбом життя є не землі, що ти їх завоював, не багатства, що їх маєш у скринях... Головним скарбом життя є і, щоб його зберегти, потрібно багато знати»

(Авіцена)

«Добути і зберегти своє здоров'я може тільки сама людина»

(М. Амосов)

Особливості нашого часу вимагають від сучасного навчального закладу формування молодої людини, суспільно активної творчої, високоосвіченої, конкурентоспроможної, яка не тільки багато знає, а й може використовувати ці знання в повсякденному житті, не тільки може виконувати чийсь команди, але й здатна сама генерувати нові ідеї, має розвинуте критичне мислення, володіє комунікативними здібностями, приймає нестандартні рішення, використовує свій потенціал для самореалізації, з розумінням ставиться до життя та вміє швидко адаптуватися до всіх змін, що відбуваються в нашому сучасному світі.

Сьогоднішні учні – це завтрашнє суспільство. І про це ми повинні пам'ятати. Тому перед навчальним закладом так гостро стоїть проблема виховання свідомої молодшої людини, з достатньо сформованими ключовими освітніми компетентностями, наскрізними навичками та вміннями, які в свою чергу дають їй змогу успішно та легко виконувати будь-які соціальні та життєві ролі, а також самостійно будувати власне життя, відповідати за свої вчинки та поведінку, та бути активним членом суспільства.

Мета базової середньої освіти, передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування вмінь і навичок необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [2].

Життя не стоїть на місці: змінюємось ми, змінюються наші діти. Сьогоднішній активний учень — завтрашній активний член суспільства.

Учні пілотних класів НУШ, які в початковій школі навчались за новою програмою та прийшли в цьому навчальному році до п'ятих класів, мають відмінності від учнів, які в початковій школі ще навчались за звичайною програмою. У «пілотників» вища сформованість критичного мислення, ініціативність, здатність неформально мислити. Вони не бояться висловлювати свою думку, навіть коли вона не співпадає з іншими. Активно працюють в парах та малих групах, з любимими гаджетами, відкриті до всього нового, тому дуже важливо зберегти та розвивати це в середній школі.

Наступність між циклами навчання на рівнях початкової та базової середньої освіти у програмі «Здоров'я, безпека та добробут» реалізується через відповідність очікуваних результатів вимогам Державного стандарту, врахування очікуваних результатів навчання, визначених у типових програмах початкової школи [1].

В 2021/2022 н.р. в пілотних 5-х класах НУШ, замість предмета «Основи здоров'я», з'явився новий предмет «Здоров'я, безпека та добробут». Наш навчальний заклад обрав модельну навчальну програму «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Шиян О., Волощенко О., Гриньова М., Дяків В., Козак О., Овчарук О., Седоченко А., Сорока І., Страшко С.). Програма рекомендована

Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Предмет «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-х класів спрямована на реалізацію мети базової середньої освіти, визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання з соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, зміст та види навчальної діяльності учнів, що спрямовані на реалізацію очікуваних результатів [1].

Метою соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.

Відповідно до мети соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі метою інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» є формування самозарадності учнів через активну громадянську позицію, підприємливість, етичну поведінку, відповідальність за добробут, здоров'я, безпеку та навколишнє середовище, крізь призму фізичного, психічного, духовного та соціального розвитку.

Для реалізації означеної мети визначено такі завдання:

- ознайомлення учнів з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованими на розвиток добробуту, безпеки і зміцнення здоров'я;
- формування вмінь прогнозування наслідків своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту;
- розвиток вмінь відстоювання власних інтересів та інтересів інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження;
- формування прихильності до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм;
- розвиток навичок учнів, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя;
- навчання наданню необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації;
- формування вміння вчитися без шкоди для здоров'я, відстежувати власний поступ;
- навчання діяти ефективно та самостійно для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб;

- формування у школярів підприємливості та етичної поведінки для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб [2].

Уроки «Здоров'я, безпека та добробут» ґрунтуються на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах, а саме:

-повага до особистості учня/учениці та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

-забезпечення рівного доступу кожного учня/учениці до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

-дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

-становлення вільної особистості учня/учениці, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

-формування культури здорового способу життя учня/учениці, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

-створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

-утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими;

-формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

-плекання в учнів любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля [3].

Програма курсу «Здоров'я, безпека та добробут» охоплює формування наскрізних в усіх ключових компетентностях умінь, таких як: читати з розумінням, висловлювати власну думку, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими.

На уроках учні поводять себе вільно, з зацікавленістю виконують різноманітні завдання, активно працюють парами та групами, відпрацьовують ключові життєві уміння та навички.

Формами організації діяльності дітей є колективна, групова, індивідуальна. Особливу увагу приділено організації групової роботи учнів. Увага вчителя зосереджена на проведенні занять з використанням методів навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх учнів: роботі в групах, обговоренні, мозкових штурмах, розробці концептуальних карт, рольових іграх, дискусіях, творчих проектах, інтерв'ю, аналізі життєвих ситуацій, екскурсіях, моделюванні розв'язання проблеми тощо.

Предмет «Здоров'я, безпека та добробут» спрямований на реалізацію визначених у Державному стандарті вимог до обов'язкових результатів навчання учнів з соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, які передбачають, що учень/учениця:

- турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту;
- визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;
- усвідомлює цінність та дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики для здоров'я і суспільства;
- виявляє підприємливість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб [5].

Принципи та пріоритети, на яких ґрунтується програма втілюють нові прогресивні концептуальні підходи, нові погляди на роль дитини і педагога в освітньому процесі, форми організації дитячої життєдіяльності, зокрема дитиноцентризм (відповідність віковим особливостям, потреби та інтереси учнів, особистісно зорієнтоване навчання, суб'єкт-суб'єктна взаємодія), комунікативно зорієнтоване навчання, діяльнісний підхід, принцип системності та наступності, людинознавче спрямування.

Пріоритети викладання предмета:

- формування здорової особистості учня через взаєморозуміння, взаємоповагу, толерантність, творче співробітництво всіх учасників навчального процесу;
- осмислення і застосування концепції щодо промоції добробуту, здоров'я і безпеки задля поліпшення життя людини і суспільства;
- аналіз впливу суспільства, сім'ї, однолітків, культури, засобів масової інформації, технологій та інших чинників на вибір і практикування здорової безпечної поведінки;
- застосування навичок прийняття рішень для збереження та забезпечення добробуту, здоров'я, безпеки;
- розвиток підприємницьких якостей та поведінки свідомого споживача[4].

Провідні ідеї, на яких ґрунтуються наскрізні змістовні лінії втілюються на уроках здоров'я, безпека та добробут під час теоретичного змісту предмету, роботи з різними джерелами інформації, а також під час розгляду різних життєвих ситуацій.

Очікувані результати навчання на даному етапі освітнього процесу мають бути зорієнтовані на:

- ключові компетентності, а саме: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, підприємливість і фінансова грамотність;

- наскрізні вміння, а саме: читати з розумінням, висловлювати власну думку, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, вирішувати проблеми, співпрацювати з іншими [5].

Висновки. Здоров'я підростаючого покоління – це проблема не тільки соціальна, а й моральна. Дитина має вміти бути не тільки здоровою, але й виховувати в майбутньому здорових дітей.

Залучення учнів до проблеми збереження здоров'я це перш за все, процес соціалізації – виховання. Це свідомість високого рівня душевного комфорту, який закладається з дитинства на все життя. Ми повинні навчити дитину бути щасливою, приймати рішення та діяти в інтересах життя та здоров'я, уміти оцінювати ризики та уникати небезпеки.

Вже сьогодні навчальний заклад є найважливішою ланкою соціалізації підростаючого покоління. Через стіни школи «проходить» все населення, і на цьому етапі соціалізації особистості формується як індивідуальний добробут та здоров'я, так і добробут й здоров'я всього нашого суспільства.

Література

1. Закон України про освіту (2017) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Державний стандарт базової середньої освіти від 30 вересня 2020 р. № 898 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>

3. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до

2029 року [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>

5. Указ Президента України №195/2020. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

6. Ключові компетентності для навчання протягом життя (Рамкова програма щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя) [Електронний ресурс]. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53>

7. Нова українська школа [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

8. Шиян О., Волощенко О., Гриньова М., Дяків В., Козак О., Овчарук О., Седоченко А., Сорока І., Страшко С. Модельна навчальна програма «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти: рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ УНІВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА УНІВЕРСАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ.

Н.В.Сухоносенко,

вчитель хімії та біології вищої категорії,

ЗЗСО І-ІІІ ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»

Нерубайської сільської ради

Біляївського району Одеської області

Політики та громадськість вже кілька десятиліть обговорюють питання якості шкільної освіти, її відповідності потребам суспільства, проблему соціальної та економічної ефективності. Як зробити реальністю безперервне навчання протягом усієї життя; підвищити якість та ефективність навчання; забезпечити рівність, соціальну солідарність та активну громадянськість; розвивати креативність та інновації.

Кожна з універсальних компетентностей відбиває комплексну здатність людини діяти певним чином у конкретній ситуації. В основі кожної універсальної компетентності лежить широкий набір навичок (у поєднанні зі